

„Ovocné“ chvíle v Útulku

Spomínať a oslavovať – na februárovom zasadnutí Klubu Shalom (strana 3.)

Purim a židovský humor

Klub Shalom pri Židovskej náboženskej obci v Komárne touto cestou srdečne pozýva každého záujemcu na stretnutie pri príležitosti sviatku Purim, ktoré sa uskutoční v **nedelu, 12. marca 2017 o 14.30 hodine** v Útulku.

Program:

- čítanie Megily s Dávidom Adrim,
- prednáška Richárda Pappa o židovskom humore pri príležitosti jedného z našich najveselších sviatkov,
- súťaž masiek a tombola – každý z našich hostí, ktorý príde v maske, dostane darček,
- purimové dobroty,
- detské programy.

Každého záujemcu srdečne očakávame! ■

Purim v Komárne (zdroj: Agnes Parnes Wilhelm)

Sederový večer

Židovská náboženská obec v Komárne aj v tomto roku zorganizuje svoj tradičný sederový večer, ktorý sa uskutoční v **pondelok 10. apríla 2017 (I. seder) o 18. hodine** v Útulku, pod vedením Mihálya Riszovanného. Cena kóšer večere 4 eurá. Prihlásiť sa môžete do 4. apríla 2017 na adrese kile@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224. ■

Zamyslenie redaktora

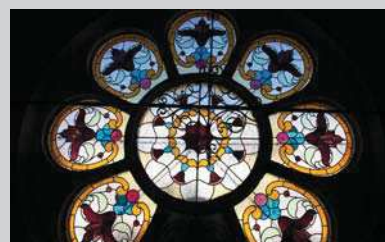
Pred pätnástimi rokmi dozrel čas na to, aby sa Spravodajka stal oficiálne registrovaným periodikom. Občasník prerástol do formy evidovanej tlačoviny. Čitateľ mohol v tom čase zaznamenať najvýraznejšiu zmenu v tom, že sme v súlade s právnymi predpismi museli začať číslovať jednotlivé vydania odznovu. Tak sa stalo, že držíme v rukách v poradí 248. číslo našich novín, avšak číslovanie podľa ročníkov tento fakt neodráža.

Rozbehnime teda ďalší ročník – podľa registrácie pätnásty. Nech stĺpce našich novín naplňajú veselé správy zo života našej komunity v užšom i širšom regióne, učme sa spolu našim odvekým tradíciám, pripomínajme si históriu, referujme o daniach dnešných dní a uvažujme spoločne o našej budúcnosti.

Začiatok každého nového ročníka je príležitosťou k hodnoteniu a zároveň znamená nový začiatok, ďalšie obrodzenie. Od nášho vzniku v roku 1996 vás sústavne nabádame, aby ste sa zapojili do redigovania jediného dvojjazyčného židovského periodika na Slovensku. Vaše články, príspevky, fotografie a odkazy posielajte na adresu kile@menhaz.sk.

Dajme sa do toho, rozbehnime XV. registrovaný ročník! ■

PA

Jubileá v januári

Okrúhle jubileum oslávili: **Etelka Nagyová Strasszerová, Éva Ádlerová Raabová, Ágnes Szépvová Raabová, MUDr. Judita Jarossová, Péter Scheiner** (Zürich), **Peter Boček** (Košice). Každému oslávencovi srdečne blažujeme. Mazl Tov! Bis 120! ■

Úspešné projekty

Mesto Komárno finančne podporí naše kultúrne podujatia a Ústredný zväz Židovských náboženských obcí v Slovenskej republike prispeje na rekonštrukciu Útulku, ako aj na komunitné a on-line programy. Ďakujeme! ■

Obnovili chodbu v Útulku

V januári sa v Útulku konali veľké zmeny. Na chodbe, ktorá bola už v zlom stave, vybudovali znížený strop, zrekonštruovali osvetlenie, poplašné zariadenie a kamerový systém. Navlhnuté steny opatril špeciálnym náterom. Z chodieb zmizli visiace káble, a tak sme získali nové moderné priestory. Koordinátorom rekonštrukčných prác bol Zoltán Kollár.

Vo februári bude obnova Útulku pokračovať rekonštrukciou sály Zoltána Wallensteina. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ Spravodajcu, Klub Shalom a ŽNO v Komárne podporili: Alexander Wohlstein (Bratislava), Tamaša Zušková (Děčín), Zuzana Šajmovičová (Piešťany), Viera Perlová (Komárno), Mária Szokola (Vértessomló), Norbert Horn (Palárikovo) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ Knižnica Bélu Spitzera je bohatšia o nové zväzky. Srdečne očakávame každého čitateľa!

☆ Program verejných prác v našej komunite sa skončil. Od januára bude miestnosť Útulku upratovať profesionálna firma.

☆ Na jar a v lete nás navštívi viacero skupín. Aj naďalej srdečne očakávame každého návštevníka!

Správy o cintoríne

V dôsledku tuhých januárových mrazov sa zvalil náhrobný kameň a rozbil aj ďalší. Náprava dvoch poškodených náhrobkov prebieha.

Začiatkom februára vedenie komunity a správca cintorína spoločne prešli cintorínom a dohodli sa na najurgentnejších prácach: náprava nahnutých náhrobných kameňov, ich zabezpečenie, odstránenie zatekania v rituálnej miestnosti a oprava strechy.

Prosíme príbuzných, aby v záujme nerušenej prevádzky cintorína zaplatili poplatok čo najskôr. ■

Spomínať a oslavovať – na februárovom zasadnutí Klubu Shalom

Ruch na čerstvo zrekonštruovanej chodbe Útulku ohlasoval, že sa začína séria Rtohtoročných podujatí Židovskej náboženskej obce v Komárne. Prvá časť programu sa konala v Mikromúzeu Ármina Schnitzera.

Po úvodných slovách **Tamása Pazsternáka** si pri príležitosti Pamätného dňa holokaustu mohli prítomní vypočuť dve prednášky. **Gergey Bődök**, poslucháč doktorandského štúdia na Univerzite Károlya Eszterházyho v Egeri, vo svojej – obrázkami bohato ilustrovanej – prednáške s názvom Maďarsko počas prvej svetovej vojny, hovoril o každodennom živote, problémoch a spoločenských konfliktoch tých čias. Vedúci katedry histórie na Selyeho univerzite v Komárne, bývalý riaditeľ Inštitútu Fórum **Attila Simon**, rozprával o situácii maďarského židovstva v období pred I. viedenskou arbitrážou a po nej. Obe prednášky zožali veľký úspech, účastníci podujatia získali množstvo nových poznatkov o Komárne i o ďalších oblastiach nášho regiónu.

„Ovocné“ chvíle v Útulku

Program nedeľného popoludnia pokračoval v sále Zoltána Wallensteina.

Na úvod predseda ŽNO pozdravil jubilujúce členky našej komunity, **Etelku Nagy**, ktorá oslávila 90. narodeniny, a sestry-dvojičky **Ágnes Szépvú Raabovú** a **Évu Adlerovú Raabovú**, ktoré tiež slávili okrúhle jubileum.

Pri stoloch s bohatou nádielkou ovocia odznela prednáška **Dóry Miklós** o

pôvode a tradíciách sviatku Tu BiŠvat, Nového roka stromov. Na záver oficiálneho programu sa konal workshop **Eszter Rubin**, autorky románov Bagel a Barches s názvom Ovocné kreácie k sviatku. Jej veselé ovocné figúrky zožali skutočne veľký úspech.

Vďaka patrí všetkým, ktorí pomohli pri zorganizovaní a uskutočnení podujatia. ■

PA

Zasadnutie vedenia v Tatranskej Lomnici

Zasadnutie vedenia Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike sa konalo koncom januára v Tatranskej Lomnici. ŽNO v Komárne na zasadnutí zastupoval predseda Anton Pasternák. V rámci programu účastníci prerokovali správu o činnosti za rok 2016, roz-

počet na rok 2017 a rozhodli o finančnej podpore jednotlivých komunit. Vedenie sa venovalo aj otázkam v oblasti nehnuteľností. Zmena stanov sa ani tentoraz nekonala. ■

PA

MACHAR

V rámci nášho online vzdelávacieho programu nájdete na našej webovej stránke každú stredu nové videá. Zájemcovia sa môžu registrovať prostredníctvom linku: <http://kehreg.com/machar/>. Registrovaní užívatelia nájdu učebný materiál troch semestrov na nasledujúcom odkaze. Začiatkom januára sa objavili na sieti aj kvízové otázky tretieho semestra. ■

Zomrela Jelizaveta Milešová – teta Betka

Pred pätnástimi rokmi vyzožívala čitateľom Spravodajcu celý svoj život. Dozvedeli sme sa, ako sa dostala zo Zakarpatska do Komárna. Zdravie jej už dobre neslúžilo, prichádzala medzi nás len zriedka.

Pred niekoľkými rokmi ju nakoniec príbuzní umiestnili do židovského domu dôchodcov v Budapešti. Žiaľ, opäť nás je o jedného menej. Smutne sa s tetou Betkou lúčime. ■

Lúčime sa s hlavným kantrom Emilom Tóthom

V 75. roku svojho života skončil po dlhej chorobe Emil Tóth z Budapešti. Bol hlavným kantrom synagógy pre vzdelávanie rabínov, viackrát sme ho spolu so speváckym zborom Goldmark privítali v Komárne. Účinkoval aj v rámci Dňa martýtov a na pohreboch. Jeho príjemný hlas a priateľský záujem o našu komunitu si navždy zachováme v pamäti. Jeho spomienku zachováme! ■

B'nai B'rith v Bratislave – rozhovor s Petrom Wernerom

Narodil som sa v Bratislave tesne po februárových udalostiach roku 1948, ale už ako 12 – dňové dieťa som cestoval s mamou na východné Slovensko, kde som vyrastal. Najprv v Korpachoch do 7 rokov a potom v Spišskej Novej Vsi až po maturitu na SVŠ, vtedy stredná škola - ako gymnázium.

Po maturite som sa rozhodol študovať na Chemicko-technologickú fakultu SVŠT. 60-te roky boli obdobím rozmachu chémie na Slovensku a môj učiteľ ma dokázal pozitívne ovplyvniť pre tento smer. Špecializoval som sa na polymérnu chémiu a tej som sa venoval aj po absolvovaní štúdia ďalej na Ústave polymérov SAV, kde som neskôr obhájil kandidátsku prácu a získal titul CSc. Ďalšie zamestnanie ma viedlo na Štátny drevársky výskumný ústav. Pracoval som v oblasti chemickej modifikácie dreva. V ŠDVÚ som pôsobil aj v čase zamatovej revolúcie '89, keď sa začali otvárať možnosti pracovať v zahraničných firmách. Vďaka skúsenostiam vo výskume a jazykovým znalostiam som uspel v konkurze do známej firmy IKEA, kde som pracoval ako vedúci testovacieho a výskumného laboratória. Ďalšie kroky ma viedli smerom k francúzskej firme Serge Ferrari. Zastupoval som túto firmu v oblasti východnej Európy, kde som zakladal obchodnú sieť pre predaj technických textílií – najprv na Slovensku a v Čechách, neskôr v Slovinsku, Chorvátsku či ďalších krajinách bývalej Juhoslávie. Svoju aktívnu profesijnú činnosť som ukončil v roku 2013, keď som odišiel do dôchodku ako priamy zamestnanec firmy. Teraz na dôchodku sa predovšetkým teším z mojich vnučiek. Som šťastný, že takéto milé povinnosti deda, možnosť pomôcť mojím synom, ma zastihli v plnej sile. Okrem toho sa venujem mapovaniu židovských cintorínov a snažím sa pomôcť pri aktivitách v prospech židovskej komunity. Jednou z nich je aj práca v B'nai B'rith. Členom som od založenia v roku 1991 a v roku 2014 som mal tú česť, že som bol zvolený za prezidenta.

Prosím, predstavte čitateľom B'nai B'rith v Bratislave.

B'nai B'rith Tolerancia v Bratislave má za sebou už viac ako 25-ročnú činnosť. Našou hlavnou úlohou je pomáhať židovskej komunite v Bratislave, ale aj inde na Slovensku a vo svete, predovšetkým v Izraeli. Táto činnosť sa odvíja od prvotného cieľa – charity - ktorý si dala za cieľ B'nai B'rith ešte v roku 1843, keď bola založená v USA prvá organizácia. Pokiaľ ide o humanitárnu činnosť, ako príklad by som mohol uviesť zbierku z nedávnej minulosti, keď sme sa pripojili k aktivitám nemeckých a anglických lóží a pomohli finančne našim židovským sestrám a bratom na Ukrajine. Ich dôchodky sú na úrovni 20 – 30 € a dlhodobo sú odkázaní na pomoc iných. Iným príkladom je zbierka v roku 2014. Iste si pamätáte na niekoľkomesačné bombardovanie Izraela z Gazy. Po operácii izraelskej armády sme uskutočnili zbierku, z ktorej bol opravovaný kryt pre školské deti v Sderote, v bezprostrednej blízkosti hraníc s Gazou. A úplne nedávno v novembri a decembri sme urobili zbierku v prospech obnovy lesov po sérii ničujúcich požiarov po celom Izraeli. To sú aktivity smerom von. Máme však aj jeden dlhodobý projekt v prospech bratislavskej komunity – platíme upra-

tovanie pre dvoch sociálne slabých a zdravotne odkázaných členov komunity. Inou oblasťou, v ktorej sa angažujeme, je kultúrna a vzdelávacia činnosť. Každoročne v prvú septembrovú nedeľu organizujeme Európsky deň židovskej kultúry. Tento deň sa pripomína už viac ako 20 rokov a cieľom podujatí v tento deň je zblížovanie kultúr, búrať hrádze medzi väčšinovou spoločnosťou a židovskou komunitou. Je to spôsob, ako priblížiť naše náboženstvo a kultúru širokej verejnosti, a tým pomáhame odstraňovať stále pretrvávajúce predsudky.

Obzvlášť významnou témou dnes, v čase narastajúcich prejavov radikalizmu až neonacizmu, je boj proti antisemitizmu a iným formám rasizmu. Snažíme sa na tieto prejavy upozorňovať a proti najvýraznejším protestovať. Je to veľmi ťažké rozhodovať sa, v ktorých prípadoch vystúpiť a kedy nie. V poslednej dobe sa radikalizuje nielen slovenská scéna ale vôbec, scéna celej Európy.

V neposlednom rade – na vlastné duševné obohatenie – organizujeme spoločné stretnutia, na ktoré pozývame osobnosti z verejného, politického a kultúrneho života. Tieto stretnutia sú prístupné nielen členom židovskej komunity, ale aj našim priateľom mimo komunity.

Aké medzinárodné kontakty má organizácia?

B'nai B'rith Tolerancia je členom celoeurópskej organizácie B'nai B'rith Europe, ktorej ústredie je v Bruseli. Udržujeme s ním kontakt kvôli koordinácii našich aktivít. Je to len malá kancelária, jediný platený orgán, pretože všetky ostatné aktivity sa konajú na dobrovoľnej báze. Pokiaľ to považujeme za potrebné, prostredníctvom B'nai B'rith Europe iniciujeme aktivity, o ktorých si myslíme, že majú široký európsky význam. Naopak, my dostávame impulzy od našich bratov a sestier z iných štátov Európy.

(Pokračovanie na strane 5.)

(Pokračovanie zo strany 4.)

Vrcholovým orgánom je B'nai B'rith International, s ktorým udržujeme taktiež stály kontakt a patríme k uznávaným partnerom. Osobitne treba spomenúť stretnutia s najbližšími organizáciami v Košiciach, Prahe, Budapešti či vo Viedni. S nimi máme najintenzívnejší kontakt.

Nedávno sa uskutočnilo stretnutie B'nai B'rith organizácií z krajín V4 v Budapešti. Ako by ste hodnotili toto podujatie?

Myšlienka stretávať sa s najbližšími partnermi vznikla u nás v Bratislave vďaka bratovi Jurajovi Alnerovi. Pravidelne sa ho zúčastňujú sestry a bratia z Bratislavy, Košíc, Prahy a Budapešti, ktorí sme si teritoriálne, ako aj historicky veľmi blízki. Každý rok stretnutie pripravuje iná organizácia a nazývame ho stretnutie štyroch. Na stretnutia organizátori pozývajú aj hosti, jednak z B'nai B'rith International a B'nai B'rith Europe, ale aj z iných priateľských organizácií v zahraničí. Minulý rok sme sa stretli v Budapešti a ako vždy to bolo veľmi príjemné stretnutie. Obyčajne je program vyplnený pracovnými stretnutiami, ale významnou časťou programu sú kultúrne a spoločenské aktivity, aby sme sa vzájomne stretli a trochu „šmúzovali“. Tak to bolo aj naposledy v Budapešti. Naše sestry a bratia z Budapešti si dali veľkú námahu s prípravou. V pracovnej časti pripravili prednášky a diskusiu k téme boja proti antisemitizmu a v kultúrnej časti sme mali možnosť navštíviť maďarský parlament. Dostalo sa nám cti, že sme mohli zasadiť do lavíc parlamentu a boli sme prijatí jeho podpredsedom. I keď to bolo iba zdvorilostné stretnutie, je potrebné povedať, že naši maďarskí priatelia príležitosť využili na vyjadrenie nespokojnosti s politickou situáciou v Maďarsku, predovšetkým prejavmi antisemitizmu zo strany hnutia Jobbik.

Máte členov aj mimo hlavného mesta? Existujú na Slovensku iné B'nai B'rith organizácie?

Ako som už spomínal, okrem Bratislavy sa nachádza organizácia B'nai B'rith v Košiciach. Historicky sú to jediné dve mestá, v ktorých lóže B'nai B'rith existovali aj pred vojnou a na ktorých tradície svojou súčasnou prácou nadväzujeme. Pokiaľ ide o členstvo, mali sme snahu, aby členmi B'nai B'rith Tolerancia boli členovia aj z iných miest. Mali sme členov zo Zvolena, Banskej Bystrice či Nových Zámkov. Žiaľ, kvôli dochádzaniu na naše stretnutia sa svojho členstva vzdali. V súčasnosti máme člena z Dunajskej Stredy, ktorým je vám dobre známy, náš a určite i váš priateľ MUDr. Tibor Feldmár. Ale dochádza k nám aj MUDr. Peter Šťastný z Pezinka.

Ako vidíte súčasnosť židovskej komunity v SR? Aké sú Vaše vízie ohľadne menších miest?

No myslím si, že existujú aj ľahšie otázky. Vývoj po zamatovej revolúcii bol veľmi radostný, keď sme sa mohli začať nerušene stretávať v našich obciach. Rovnako bolo krásne, ako sa aktivizovala mládež a často bola motorom aktivít na obciach. Priznám sa, že v posledných rokoch mám pocit, ako keby o život v náboženskej obci bol menší záujem. Pesimisti o tom začali hovoriť už dávnejšie, napriek tomu som mal určitú víziu, že obchodné a iné aktivity privedú na Slovensko Izraelčanov, ktorí obohatia naše obce. Zatiaľ sa mi nezdá, že tí, ktorí sa tu usadili, by vyhľadávali náboženskú obec kvôli spoločenským či iným aktivitám. Určite prichádzajú na Vysoké sviatky do synagógy, ale to je podľa mňa zatiaľ všetko. Na druhej strane možno pozorovať odliv – hlavne mladých ľudí – z menších miest do väčších a z väčších do zahraničia. Napriek tomu sa veľmi teším, keď na Vysoké sviatky sa to v synagóge hemží malými deťmi, novou generáciou. To nebývalo, a to je naša nádej. Veľmi som sa tešil, že v našej obci fungovala detská škôlka, ktorá síce momentálne svoju činnosť prerušila, ale verím, že sa znova obnoví. A pre generáciu detí, ktoré prešli škôlkou, naďalej bežia vzdelávacie a kultúrne programy. To je naša budúcnosť, do ktorej musíme investovať. ■

PT

List čitateľky k výletu do Budapešti

Milý András!

Ďakujem Ti i ostatným organizátorom za to, že sme sa mohli zúčastniť na Židovskom kultúrnom festivale. Teší ma, že som sa mohla zúčastniť na Vašich podujatiach, bol to pre mňa vynikajúci zážitok. Osobitne Tebe ďakujem za náš rozhovor pred koncertom. Som rada, že si zodpovedal na všetky moje otázky.

Po koncerte sa už nenaskytila príležitosť, aby som sa s Vami rozlúčila, urobím to teda touto cestou. Uvážlivo a láskyplne ste riadili cestu autobusom a nezabúdali ste ani na tých, ktorí sa pohybujú ťažšie.

Čas strávený s Vami mi dal možnosť precítiť niečo dôležité z podstaty Vašej viery... ■

S láskou:

Veronika Farkas

Predstavujeme vám ŽNO Košice – rozhovor s JUDr. Pavlom Sitárom, predsedom obce

Narodil som sa v Košiciach. Môj otec si zmenil po holokauste meno. Narodil sa ako Schwarz. Už môj prastarý otec z otcovej strany bol status quo ante. Mamička pochádzala z ortodoxnej bratislavskej rodiny.

Zo štyroch starých rodičov som poznal iba starú mamu z otcovej strany, ktorá prežila u svojej sestry v Budapešti. Bol som jedináčik, vyrastal som však v spoločnej domácnosti s rodinou brata svojho otca, s ktorou sme bývali v jednom byte. Moja mamička chcela, aby som sa stal hudobníkom, ale ja som sa stal právnikom a dodnes pracujem ako advokát. Za predsedu ŽNO Košice ma zvolili v roku 2000. Predtým som bol viceprezidentom a potom prezidentom lóže B nai B rith Concordia v Košiciach. Dve volebné obdobia som pôsobil ako podpredseda ÚZ ŽNO.

Ako vyzerá v súčasnosti židovský život v Košiciach?

Židovský život v Košiciach je pestrý. Každý Šabat máme bohoslužby, i keď obec nemá rabína. V čase Vysokých sviatkov sú bohoslužby v našej synagóge na Puškinovej ulici. Pravidelne je organizovaný seder a chanuková slávnosť. Každú prvú nedeľu po Šavuot máme Haskaru, ktorú organizujeme ako naše vnútorné zhromaždenie bez prítomnosti verejnosti. Počas sviatkov Sukot máme v prevádzke stánok suku. Pravidelne organizujeme purimový ples. Máme slušne udržiavaný cintorín a pohreby prebiehajú riadne podľa predpisov v našej vlastnej starostlivosti. Staráme sa o preživších. Máme zamestnané dve geriatrické sestry, organizujeme rozvoz stravy pre imobilných preživších, stravu aj pre ostat-

ných členov obce varíme vo vlastnej prevádzke, ktorá je semi kosher. V rámci židovského života organizuje svoju činnosť už spomínaná lóža B nai Brith, skupina The Hidden Child a združenie Ester. Každú nedeľu je v prevádzke zariadenie pre deti, ktoré pravidelne navštevuje rabín Kapustin a pomáha pri jeho činnosti. Máme v prevádzke Kultúrne centrum Ludovíta Felda, umiestnené v bývalom šamešovom byte pri synagóge na Puškinovej ulici.

Ktoré sú najvýznamnejšie aktivity obce? Aké sú plány na budúce obdobie?

Najvýznamnejšou aktivitou obce je udržiavanie náboženských tradícií na teritóriu mesta Košice pre potreby židovskej komunity z Košíc a okolia, ako aj pre návštevníkov mesta Košice a všetky osoby praktizujúce judaizmus, ktoré sa dlhodobo zdržiavajú v našom meste. Pre potreby dobrého spolunažívania s obyvateľstvom mesta Košice sa javí ako najvýznamnejšia činnosť obce smerujúca k lepšiemu poznaniu židovstva ako takého nežidovskou populáciou. Skutočné poznanie je podľa nás najspoľahlivejšou prevenciou antisemitizmu a rasovej neznášanlivosti.

Ako vidíte budúcnosť židovskej komunity na Slovensku? Aké sú vaše vízie ohľadne menších miest?

Udržať to, čo sa udržiavať dá, to je budúcnosť židovskej komunity na

Slovensku. Netreba byť v tomto smere pesimistickí. Ani my sme vo veku našich detí nemali myslenie zodpovedajúce objektívnym potrebám židovskej komunity, v ktorej sme vyrastali. Prišiel však čas a rad aj na nás tak, ako príde čas pre naše deti. Samozrejme, aj my sa ešte chvíľu budeme musieť snažiť.

Pokiaľ ide o otázku, ktorá vychádza z pojmu menších miest, je tu treba vychádzať z rovnakých zásad ako som vyššie uviedol. Záleží iba na tom, ako sa k riešeniu problematiky postavia samotní Židia. Ak mesto opustia všetci, tak zostáva iba spoliehať sa na ÚZ ŽNO. To isté bude platiť, ak v meste síce zostaneme, ale z objektívnych alebo subjektívnych dôvodov sa prestaneme ako Židia prejavovať. Preto treba udržiavať ÚZ ŽNO. Som presvedčený aj o tom, ak by sa náhodou niečo stalo, že by sa naše svetové organizácie neprestali o slovenské židovstvo zaujímať.

Aká je spolupráca ŽNO so susednými obcami na Slovensku a na druhej strane hranice v Maďarsku a na Ukrajine?

Žiaľ, musím konštatovať, že cezhraničná spolupráca nejestvuje. Nemáme žiadne kontakty so židovskými obcami na Ukrajine. Sporadicky dôjde k stretnutiam s našimi susedmi v Miskolci, ale je to iba na individuálnej platforme. Myslím si, že tento priestor židovského života má v sebe potenciál. V tomto smere je B nai B rith omnoho ďalej. ■

PT

Vychádza nový slovník

Príbeh vzniku hebrejského slovníka sa začal už v roku 1997. Pred takmer 20 rokmi bola založená firma Lingea, s.r.o. s cieľom vytvárať a vydávať skutočne nové slovníky v elektronickej a knižnej podobe.

Veľkým neduhom slovníkov vydaných v 90. rokoch bolo to, že väčšinou len preberali, veľakrát aj bez hanby kopírovali staršie slovníky vydané v 70. a 80. rokoch. Na trhu chýbala nová slovná zásoba, štruktúra hesiel neodrážala posuny vo významoch slov, či ich výslovnosti. Ďalším veľkým nedostatkom bola absencia aktuálneho slovníka češtiny, z ktorého by bolo možné čerpať výber vhodných hesiel alebo členenie hesla na jednotlivé významy. Od začiatku bolo teda zrejmé, že ide o veľmi ambiciózne cieľ, ktorý nebude možné zrealizovať bez skutočného nadšenia a vytrvalosti všetkých zúčastnených. Navyše v tom čase bol už trh pomerne zaplnený vydavateľmi, ktorí sa zviezli na vlnu záujmu o cudzie jazyky v prvej polovici 90. rokov.

Prednostne sme začali vytvárať elektronické slovníky, kde bolo možné sa presadiť skôr morfológickým, fulltextovým a fonetickým vyhľadávaním, ozvučením hesiel a ďalšími funkciami, ktoré zvyšovali rýchlosť a komfort používania slovníkov. Všetky príjmy boli okamžite investované do vývoja väčších a väčších slovníkov. V roku 2006 sme konečne vstúpili aj na knižný trh. Do roku 2009 sme vydali veľké a úplne nové slovníky pre 5 hlavných svetových jazykov: angličtinu, nemčinu, francúzštinu, španielčinu a ruštinu. V roku 2011 vyšiel dokonca nový výkladový slovník súčasnej češtiny, pr-

vý svojho druhu po 35 rokoch. A v rovnakom čase prišli na rad aj ďalšie jazyky a ich vývoj.

Aké titulky ste vydali doteraz ohľadne hebrejského jazyka?

Prvým knižným titulom pre hebrejčinu bola konverzácia, ktorá vyšla v roku 2011, jej súčasťou bol aj menší obojstranný slovník v rozsahu cca 6 000 hesiel. Vtedy sme sa rozhodli, že pripravíme a raz vydáme aj samostatný slovník väčšieho rozsahu. Vlastný vývoj sa začal v roku 2012 a trval takmer 5 rokov - do novembra 2016. Bolo potrebné vyriešiť množstvo technických problémov spojených s písaním hebrejčiny sprava doľava, nebolo ľahké nájsť schopných a ochotných prekladateľov, ktorí by na tomto slovníku systematicky pracovali. Práca na slovníku si vyžaduje nielen potrebné znalosti, ale aj vysokú mieru nadšenia pre vec. Na vývoji sa podieľalo spolu 7 prekladateľov, 3 korektori a 2 programátori zabezpečujúci technickú stránku veci, teda údržbu databázy, programy na detekciu formálnych a obsahových chýb a predovšetkým generovanie výslednej knižnej podoby slovníka. Pretože doteraz nevyšiel žiadny hebrejsko-český slovník, bolo potrebné vymyslieť a zrealizovať sadzbu hebrejsko-českej strany slovníka. Po zvážení všetkých možností sme nakoniec zvolili prístup typický pre hebrejské knihy, teda sadzbu (z nášho pohľadu) odzadu, slov-

ník má aj dve titulné strany, jednu českú, druhú hebrejskú. Heslá na hebrejskej strane sú vysádzané od pravého okraja, ako prvý sa číta pravý stĺpec, celá sadzba je teda v porovnaní s našimi zvyklosťami prevrátená. České preklady sú naopak vysádzané od ľavého okraja zľava doprava. Výsledkom je skutočne prehľadná a zrozumiteľná sadzba.

Prosím, predstavte nám váš nový slovník!

Hoci v posledných rokoch vydávame slovníky pre celý rad jazykov, napr. nórčinu, švédčinu, holandsčinu, fínčinu, maďarčinu či japončinu, hebrejský slovník je jedinečný práve v tom, že doteraz u nás nikto nič podobné neurobil. Je to prvýkrát od vzniku štátu Izrael a vzniku modernej hebrejčiny, keď sa ľuďom dostáva do rúk takéto dielo. Teší nás záujem všetkých, ktorí si už v tejto chvíli slovník objednávajú a ďakujeme všetkým, ktorí nás na tej dlhej ceste povzbudzovali. Veríme, že slovník bude dobre slúžiť nielen študentom jazyka, ale aj všetkým záujemcom o kultúru a zložitú históriu židovského národa, pretože tu ležia aj korene našej civilizácie.

Komu ho odporúčate?

Slovník odporúčame študentom, samoukom a všetkým, ktorí sa s modernou hebrejčinou stretávajú.

Aké plány máte ohľadne hebrejčiny v budúcnosti?

Začínáme intenzívne pracovať na elektronickej verzii a dopĺňovaní hebrejského slovníka. ■

PT

Vážená redakcia časopisu Spravodajca!

Na základe dohovoru mojej dcéry a mamičky pána Roberta Haasa, hlavného redaktora spravodajstva, publicistiky a športu Slovenskej televízie, dostávam Váš časopis. Vami vydaný časopis je veľkolepý, vyrovnáva sa časopisu ROŠ CHODEŠ.

Tým chcem vyjadriť výnimočnosť Vašej práce. Cítim sa ako člen Vašej komunity, poskytujete nevšedné informácie. Mám 97 rokov, cítim sa v plnom zdraví, vďaka P.B. môžem pracovať. Robím preto, aby sa nezabudlo na kruté obdobie ŠOA. Bol som ženatý, mal som peknú manželku, rodenú Horovitsovú z Banskej Štiavnice, prežila koncentrák, jej rodina bola vyvrazená v Terezíne. Zomrela 67-ročná. Prežila veľa utrpenia, o ktorom nechcela hovoriť.

Otec zomrel v Ravensbrücku, môj brat Imrich Santo, vynikajúci inžinier, bol ako 37-ročný partizán zastrelený,

je pochovaný medzi partizánmi v lese Sihla, okres Revúca. Jeho posledná práca bola výstavba trate Tisovec – Revúca. Zamestnal vynikajúcich pracovníkov, niektorí z nich odišli do Izraela. Ďalší brat Zoltán Santo bojoval až do oslobodenia, po skončení vojny bol dva roky v československej armáde. Preberal lieky a zdravotný materiál od UNRY. Moji bratia, vysoko inteligentní, zanechali za sebou spomienky a dokumentácie, ktoré si zasluhujú pozornosť, preto ich zasielam do JAD VAŠEMU. Mojou povinnosťou je napísať spomienky za ľudí, ktorí boli vyvrazení.

Mám krásnu rodinu, ďakujem P.B. že som ešte činný, jazdím na aute. Moje motto je: práca zušľachtuje! Nepýtaj uznanie a nečakaj poďakovanie, rob podľa svojho svedomia a povinnosti, ktoré ti príroda umožnila. V tej krutej dobe, keď vraždili ľudí, som mal asi anjela strážneho, ktorý mi dal silu, podporu a možnosť, aby som uskutočnil svoje ciele v odbore stavebníctva. ■

Dp.t. Juraj Szántó